

Historie a myšlenkové základy českého skautingu v putování s pamětníky 4. dívčího oddílu Brno

Absolventská práce LŠ Protos

Kvalifikační práce OČK Myšlenkové základy a historie skautingu

Autorka: Nela Mlčochová – Opice

Konzultant práce: Jiří Zajíc – Edy

2023

Obsah

ÚVOD	3
2.1 SKAUTING NA NAŠEM ÚZEMÍ	3
2.2 HISTORIE MÉHO ODDÍLU	3
2.3 ČINNOSTI VE SKAUTU	4
2.3.1. HISTORIE VE VZTAHU K DUCHOVNÍMU ROZVOJI	5
2.4 VZPOMÍNKY PAMĚTNÍKŮ Z BLÍZKOSTI MÉHO ODDÍLU	7
2.5 ZÁŽITKOVÁ PEDAGOGIKA	8
3.1 PROGRAM O HISTORII SKAUTINGU PRO ÚČASTNÍKY VŮDCOVSKÉHO NEBO ČEKATELSKÉHO KURZU	9
VZPOMÍNKA (VIZ PŘÍBĚH LILI SE ZNAKEM *)	9
KONCEPT PŘEDNÁŠKY O HISTORII SKAUTINGU PRO ČEKATELE I VŮDCE	11
DUCHOVNÍ PROGRAM VZTAHUJÍCÍ SE K MYŠLENKOVÝM ZÁKLADŮM JUNÁKA	14
POUŽITÉ ZDROJE	16

Úvod

V mé absolventské práci bych se ráda zaměřila na propojení historických událostí s mým domovským oddílem. Vzhledem k tomu, že má oddíl 4.D Brno Ještěrky letos již 92 let, tak toho během existence prožil již poměrně dost. V průběhu času se měnily jeho členky, název, číslo, klubovny, tábořiště a bohužel také organizace, pod které spadal.

Abych se dozvěděla nejrůznější podrobnosti této bouřlivé historie, domluvila jsem si schůzku se třemi pamětníky, kteří nějakým způsobem působili v blízkosti oddílu. Povídal jsem si s nimi o jejich skautských zážitcích, na základě kterých jsem vytvořila program, využitelný pro vzdělávací akce.

Věřím tomu, že se náš oddíl budeme posouvat dále kupředu, aby jednou mohly další a další členky chodit za námi, aktuálními vedoucími z oddílu, a vykládat si s námi zrovna tak, jako my si dnes vykládáme s bývalými členkami.

2.1 Skauting na našem území

Na našem území se podrobně začal o skauting zajímat Antonín Benjamín Svojsík, který se v létě roku 1911 rozhodl odjet do Anglie, aby se se skautingem mohl potkat tváří v tvář. Na základě inspirace tanních skautů a příručky Scouting For Boys píše v roce 1912 vlastní knihu s názvem Základy junáctví, v níž popisuje české pojetí tohoto fenoménu. V červenci téhož roku uspořádal nedaleko hradu Lipnice první Československý tábor celkem se třinácti chlapci. Zajímavostí je, že pouhý rok po uspořádání tohoto tábora skauti začínají používat unikátní vynález v podobě stanů s podsadou. (Skaut 2022)

Nápad se zrodil na táboře u Pelíškova mostu na Sázavě, kde měli skauti tábořit na velmi vlhké louce. Aby tedy neleželi na zemi, využily slavníky, které se však nesměly dotýkat země. Proto pod klasický stan tvaru písmene A postavili ohrádku z dřevěných krajinek. (Šír, 2018)

Stejně jako v Anglii, tak také u nás se o skauting začala zajímat i děvčata, proto se v roce 1915 uskutečňuje první dívčí tábor u Živohoště.

V průběhu století se musel skauting u nás i v zahraničí vypořádat s mnoha překážkami. Dotkly se ho dvě světové války nebo totalitní režimy, kvůli kterým byl několikrát nucen zastavit činnost organizace. Stalo se tak v letech 1940, 1950 a 1970, kdy byl skauting opět na dlouhou dobu potlačen. Jeho poslední obnovení připadá k datu 28. prosince 1989, při sametové revoluci. Od té doby na našem území funguje nepřetržitě až dodnes. (Skaut 2022)

2.2 Historie mého oddílu

Oddíl 4.D Brno Ještěrky má bohatou historii, ne vždy se však jednalo o stejnojmenně nazývaný oddíl. Vzhledem k historickým událostem naší republiky byl skauting několikrát potlačen na což musely jednotlivé oddíly reagovat. Bylo více možností, jak naložit se zákazem skautské činnosti na našem území. Nabízelo se dobrovolně se činnosti vzdát a být tak „v bezpečí“. Další variantou mohlo být fungovat i přes zákaz tajně. Buď fungovaly oddíly v utajení nebo se skrývaly pod rouškou jiné povolené organizace, jako byl například pionýr. Poslední z uvedených možností pro zachování činnosti zvolil také náš oddíl.

Pro lepší pochopení vývoje našeho oddílu je třeba zabrousit do je ho daleké historie, která sahá až do první poloviny 20. století.

4.D oddíl vznikl sdružením s 2.D Brno v té době v Žabovřeskách, kdy vedly oddíl Marie Krejčí a Marie Moláčková. Klubovna oddílu byla na místní ZŠ. První skautský tábor uvedeného oddílu se konal téhož roku u hájenky Šíp u Křižanova, společně se skautkami a skauty z Králova Pole. V té době tedy nastartovala éra sdružování se s dalšími skautskými oddíly, pro možnost

vyjet na tábory. Další tábory byly například u Nového Města na Moravě se skautkami z Kolína nebo u Ledče na Sázavě, se skauty z pražského oddílu. V roce 1935 jsme poprvé měly samostatný tábor v Kaštanovém údolí na Oslavce u Náměště nad Oslavou. Od toho roku stále nebyl standard jezdit na tábory pouze s vlastním oddílem, ale opět se jezdilo i s dalšími oddíly. Posledním táborem byl pro oddíl tábor u Bohdalova u rybníka Pelfrýd v roce 1940. Tábor byl na příkaz Němců ukončen. Tak jely skautky alespoň do Bohdalova pomáhat na žně.

Během války byla činnost oddílu přerušena a znovuobnovena v roce 1945. Její vedoucí se stala Ančí Mašková (Opletalová) spolu s Lídou Maškovou (Bartákovou).

Takto pokračovala činnost oddílu i tábory až do roku 1950. I přes rozpuštění organizace v roce 1950 oddíl dál fungoval a pořádal výlety, výpravy i puťáky. V roce 1952 se skautky spolu s oldskauty například vydaly do Vysokých Tater. Činnost však postupně ustupovala.

V roce 1968 po znovuobnovení Junáka vedla oddíl Marie Šmahelová. V tomto roce se pod jejím vedením uskutečnil tábor na „Ontáriu“. Během let 1969 – 70 proběhly další dva tábory, ale oddíl se již musel skrýt pod pionýrský oddíl – 4.PO. Tímto způsobem fungoval až do roku 1978. Jednou ze vzpomínek na toto období je od pamětníků oddílu například úprava nástěnky v případě, že by přišla kontrola.

Ještě v roce 1969 absolvovala Ludmila nyní Štrofová – Lili lesní školu ve Slavoňově. Od roku 1971 budovala spolu s členkami oddílu tábořiště v blízkosti vesnice Stálkov u Slavonic, kde oddíl táboří dodnes. Oddíl v té době působil po pionýrem (odd. 44.O.P – „ochránci přírody“). Po znovuobnovení Junáka vedla Lili oddíl od roku 1989 až do roku 1995.

Po roce 1990 začal oddíl objevovat skauting i za hranicemi naší vlasti. Konkrétně jedna členka v roce 1991 vycestovala na Jamboree do Holandska a díky tomu k nám na tábor poté přijelo pár skautů z Holandska a naše členky zase vycestovaly k nim. V roce 1993 zase členky navštívily skauty z Anglie.

2.3 Činnosti ve skautu

Veškeré skautské činnosti se odvíjí z již zmíněných skautských ideálů, podle kterých se skauti snaží žít. Ideály jsou shrnuté ve skautském zákonu, slibu, hesle i denním příkaze.

Dle jednotlivých autorů se může lišit rozdělení činností. Například Joubert et al. (1995) si je v knize Skauting rozdělili dle prostředí na skautské vycházky, výlety, výpravy; lesní moudrost, ve které se věnují stopování, poznávání stromů, rostlin a zvířat. Další oblastí činností je skautská praxe v přírodě, ve které se dozvídáme o táboření, uzlech, první pomoci. Schůzky v klubovně nás pak seznamují s činností uvnitř. Mezi ni řadí šifrování, družinové zvyklosti rukodělné činnosti a mnoho dalšího. Dalším okruhem jsou skautské ideály, tedy skautský slib, skautský zákon, dobré skutky. Jedná se tedy hlavně o výchovně myšlenkové záležitosti. Poslední z okruhů činností jsou stupně zdatnosti a odborky, což je oblast zaměřená na seberozvoj skrze plnění úkolů jednotlivých odborností. Řadí se sem dovednosti, sportovní, rukodělné, vaření a podobně.

Samotný zakladatel českého skautingu, A. B. Svojsík ve svých Základech Junáctví (1912) člení jednotlivé činnosti do kapitol dle jejich prostředí a využití. V části knize s názvem „V přírodě“ popisuje možnosti zjištění počasí podle přírody, orientaci v hvězdném nebi, výlety, turistiku, orientaci, signalizování, šifry v terénu, poznávání přírody a mnohé další. V kapitole „Umění pozorovat“ mluví o pozorování v různých prostředích, vnímání lidí a jejich vlastností, stopování zvířat nebo také o maskování ve dne i v noci. Další kapitolou je „Táboření“. V ní se věnuje zejména pohybu a chování na tábořišti, také ve spojitosti s výběrem místa a práci se stany. Zmiňuje se o vaření, táborových stavbách, koupání, nočních hlídkách, a dokonce o sebeobraně v případě přepadení tábora. Poslední část knihy, zaměřená na možnosti činností, nese název „Zdraví a síla junáka“. Myslí tím jak zdraví fyzické, tak i duševní. Uvádí zde zásady

zdravovědy, zdravého způsobu života, první pomoc. V souvislosti s pohybem píše o možnostech her, i tělocviku a sportu.

Velmi detailně je činnost ve skautu popsána autorem Václavem Břicháčkem ve své, již výše zmiňované, knize Skautskou stezkou (1998). V knize jsou činnosti, stejně, jako u předchozích autorů, rozčleněny do kapitol. Jsou to například kapitoly o táboření, orientaci v terénu, zprávách a signálech, dovednostech, přírodě a jejím poznávání, o sportování a dalších možnostech činností.

2.3.1. Historie ve vztahu k duchovnímu rozvoji

Historie i duchovní rozvoj nabízejí poměrně širokou paletu možností, jak s těmito tématy pracovat v oddílech. Já si pro moji práci vybrala metodu práce s příběhem. Jak je známo, tak nejen malé děti se dokáží dobře učit pomocí příběhů a vypravování. Dle mě jsou příběhy skvělý nástroj pro výuku všech věkových kategorií. Příběhem lze zaujmout, a právě proto si z něj jeho pozorovatelé, a konec konců i interpreti, mohou odnést mnoho. Dalším benefitem může být kreativní podání, při kterém dojde k efektivnímu učení. Při interpretaci si můžu rozmyslet, do jaké míry zapojím posluchače či diváky aktivně. Zda bude příběh vyprávět vedoucí či děti samy. Zda se bude u příběhu mluvit nebo půjde o pantomimu s hádáním. Pro lepší přehlednost níže popíši pár možností, jak lze s příběhy pracovat:

- **Vykládání** – Vedoucí sedí s posluchači (světlušky/vlčata, skautky/skauti, roveři/rangers...) a vykládá jim příběh z hlavy. Dle tématu a toho, co chce vedoucí ostatním předat je žádoucí navodit správnou atmosféru. Tedy například vykládání u ohně, v přírodě a podobně.
- **Čtení** – Obdobné jako u vykládání. Je důležité navodit atmosféru (hudba, vůně, předměty...) a zvolit vhodné místo. U čtení může být možnost, že čte pouze vedoucí. Mohou se ale střídát i sami účastníci. Role může být hozena dokonce pouze na účastníky, kdy například musejí rozstříhaný příběh poskládat ve správném sledu.
- **Dramatické podání** – V tomto případě jsou již posluchači aktivnější. Vlastně se z nich mohou stát sami aktéři. Příběh lze sehrát pomocí divadla, scénky nebo pantomimické scénky.
- **Hra** – Dovedu si tvrdit, že jedna z nejrozšířenějších metod učení ve skautu je pomocí hry. Ve spojitosti s příběhy se může být zvolena bojovka, během které jsou rozdány různé role a aktéři mají možnost se vcítit do postav příběhu. Pomocí různých herních principů prožívají příběh a získávají tak nejen cenné informace, ale navíc také nedocenitelnou vlastní zkušenost. Výborné mohou být larpy, ať už trvají dvě hodiny nebo se hrají celý víkend. V obou případech si hráč prožije konkrétní příběh, který chtějí vedoucí předat.
- **Výtvarná forma** – Pro introvertnější skupinu se dá zvolit výtvarné ztvárnění konkrétního příběhu. Nabízí se komiksové zpracování, ilustrace k příběhu či foto příběh v podobě živých obrazů. Tento způsob jsme v oddíle uplatňovaly během karantény, kdy jsme si na sv. Jiří připomněly jeho příběh pomocí vlastního zpracování do fotek. Někdo dal důraz na skautskou lilii, jiný zase na draka, který v příběhu figuruje. Někdo poslal vyfocenou skautskou lilii vykrojenou z lívance, další příběh ze zažehlovacích korálků. Někdo dokonce zapojil celou rodinu, rozdál jim postavy a příběh sehráli.
- **Film, dokument, divadelní hra** – Skauti jsou aktivní ve společenském prostoru, a proto není od věci své svěřence čas od času do společnosti vzít. Spojí se tak více prospěšných oblastí pro osobní rozvoj. Dá se navštívit divadlo či kino, které nám profesionálně zprostředkuje vybraný příběh. Podpoří se tak intelekt a kulturní rozvoj.

- **Mapování osobního příběhu pamětníka** – V tomto případě se mi velmi líbí varianta seznámit se s příběhem někoho z okolí skautského oddílu či rodiny. Účastníci se pomocí rozhovoru seznámí s životním příběhem konkrétní osoby, se kterou se osobně setkají, což je velmi intenzivní zážitek. Na rozdíl od předešlých možností se dotazovaní mohou ptát na konkrétní otázky, které se k příběhu váží.

U každé z variant lze pracovat se způsoby „jak přemýšlet o poslání příběhu“. Posluchači/diváci/aktéři mohou po interpretaci příběhu reflektovat, co se v něm událo různými způsoby. Metoda jednoho slova, živými obrazy, diskuzí o příběhu, vedenou vedoucím, vlastním dokončením nedočteného příběhu a podobně.

Na dalších rádcích bych ráda podrobně rozebrala oblasti historie a duchovna ve skautingu, ve spojitosti s příběhy. Historie je velmi rozsáhlá a v rámci skautingu v ní vidím tři oblasti, o kterých se lze bavit. Skautská historie (zahraniční i Československá), historický vývoj ve 20. století, což se dá velmi dobře propojit právě se skautskou historií, která se odehrává ve stejném období. A poslední oblastí jsou dějiny před 20. stoletím, dále do minulosti. Kategorie jsem takto rozdělila samozřejmě jen pomyslně, protože se vše může prolínat. Jelikož je však skauting globálního měřítká, považuji za důležité děti seznamovat také se starší historií, napříč celým světem, aby mohli lépe rozumět souvislostem. Myslím tím tedy, že když máme celotáborové téma starověká Čína nebo si hrajeme na neandrtálce, či se převlékáme za rytíře a princezny, tak vlastně dětem zprostředkováváme konkrétní období z dějin a rozšiřujeme jim tím obzory.

Také duchovní život skautek a skautů lze prohlubovat skrze příběhy. Pokud bych se měla opřít o duchovno, ve smyslu víru v Boha, tak ji lidé poznávají skrze příběhy v Bibli. I v tomto případě tedy příběh vystupuje jako něco, s čím se lidé mohou ztotožnit, a pochopit podstatu i jeho poslání. Bible je příklad, na kterém jsem chtěla sílu příběhů ukázat, jelikož si myslím, že ji lze využívat také pro lidi, co nejsou křesťané. V souvislosti s duchovnem se totiž bavíme hlavně o vlastním přesahu, což může být pro někoho Bůh, pro jiného vědomí, že není středobodem všeho člověk sám. Příběh pak může rozvíjet nejrůznější vlastnosti lidí, jako empatii, respekt, obdiv, úctu a zároveň nás může motivovat a mnohé učit.

Z textu si myslím už jasně vyplynulo, kam svými myšlenkami mířím, ale pro jistotu vše shrnu. Příběh je z mého pohledu ideální nástroj pro výklad historie i rozvoj duchovna. Když si vezmu příběh osoby žijící v minulém režimu, například Milady Horákové, tak účastníci pohlédnou zpět do historie, blíže se seznámí s komunistickým režimem a podobně. Dle druhu seznámení s příběhem (scénka, čtení, film...) do něj vkládají své emoce, nějakým způsobem si ho zažijí a následně mohou reflektovat. Tyto další „produkty“ příběhů rozvíjejí duchovní život skautů a skautek po jejich emocionální i racionální stránce. Dle formy lze rozvíjet i vztah ke kultuře, podpořit vlastenectví a další. Všechny zmíněné složky patří do oblasti duchovna.

Historická i duchovní oblast jsou ve skautingu důležité, a proto je potřeba je nebrat na lehkou váhu. I proto by se mělo dbát na kvalitní přípravu takových programů a neustále reflektovat jejich průběh. V průběhu či po skončení programu můžou nastat neočekávané situace či odezvy zúčastněných, na které je třeba reagovat. Už z náročnosti témat je velmi důležité zařazovat psychohygienu. To se může týkat zejména těžkých období z minulosti, na kterých chceme ukázat třeba odvahu lidí. Příběhy mohou v lidech vyvolat různé emoce, takže je vždy dobré po skončení reflektovat. Vhodné je taky nabídnout možnost popovídat si s někým z vedení a nechat čas na rozjímání po programu. Tedy opět navodit takovou atmosféru, jakou si program i po jeho skončení zaslouží. Například klid lesa, posezení u ohně... Dobrým pomocníkem jsou také terapeutické karty, u kterých účastník popisuje, jak se cítí a proč. Aby účastníci brali program vážně, tak je krom důkladné přípravy nutné také zvolit adekvátní program dle tématu a věku aktérů. U mladších dětí může lépe zafungovat třeba čtený příběh a u starších naopak film. U obou případů jde však také o formulaci sdělovaného obsahu. Tedy volba slov pro danou kategorii. Obecně je u duchovních programů riziko s uchopením

abstraktních pojmů a vnímání celé problematiky. Příběhy však toto abstraktno mohou leckdy odstranit.

2.4 Vzpomínky pamětníků z blízkosti mého oddílu

Do dnešní doby v oddíle považujeme Ludmilu Štrofovou – Lili za členku, která významně přispěla našemu oddílu, aby mohl fungovat. Oddíl vedla neuvěřitelných 26 let, a to po většinu času za nepříznivého režimu. Jsme jí za to velmi vděčné, a proto se s ní snažíme být v kontaktu dodnes, i přes to, že to skrz její zdravotní stav již není tak jednoduché.

Abych mohla zpracovat vzpomínky pamětníků, rozhodla jsem se je osobně navštívit. Na začátku září jsem měla možnost se setkat s Lili, jejím manželem Gustavem a jednou z dalších našich bývalých členek, Lídou Maškovou. Setkání bylo velmi milé. Celé se neslo v duchu vzpomínek z jejich mládí ve skautu. Vzpomínky zahrnovaly jak příběhy, které zažili jako mladí skauti, tak z nich byly cítit i události tehdejší doby. Vyprávění nebylo úplně chronologické, zato však velmi autentické.

Jedním ze silných momentů pro Gustava bylo například, když byli na táboře na Spálené Hájence na Ontariu a kvůli tomu, že se ve stejném místě měl začít budovat lom, tak byl tábor bohužel zrušen.

Silný moment pro Lili byl také spjatý se zamýšleným zrušením našeho dívčího tábora v roce 1970. Tábor se již začal stavět, když na louku přišli dva muži a požadovali zrušení tábora. Lili nevěděla, jaký to má důvod. Muži byli rybáři a tvrdili, že je v blízkosti chovný rybník, a že by tam údajně táborníci rušili zvěř v okolí i samotné ryby. Naštěstí ve vedlejšímu klučicím táboře byl tehdy vedoucí doktor Fajt – Monty, pro kterého děvčata přišla. Na místě se objevila i místní bezpečnost, to už však do situace zasáhl zmíněný Monty, který dokazoval možnost konáním tábora povolením. Navíc nějakým způsobem figuroval v národním výboru, takže vše vyřešil a tábor se mohl uskutečnit. Gustav mi také řekl, že rybáři údajně tábor chtěli zrušit, protože chodili do rybníka nedovoleně rybařit a báli se, že se na ně přijde.

Další ze vzpomínek Lili byla oddílová činnost v době zákazu skautingu. Program musel být přizpůsoben dle pionýrů a do oddílů chodily pionýrské kontroly. Ne jednou se stalo, že byly do oddílů „nastrčené“ děti, aby v podstatě donášeli, co se v oddíle děje. I s takovými obtížemi se skauti tehdejší doby museli umět vypořádat.

Velmi mile mě překvapilo, když jsem se dozvěděla, že tehdejší slibový rituál je téměř úplně stejný, jako máme my dnes na našem táboře. To mě utvrdilo v tom, že i přes rychlý vývoj dnešní doby si dovedeme nést tradice z minulých dob.

Také Lída se se mnou podělila o veselou historku z tábora. Jednalo se o noční předa, kdy se 4 děvčata z jejího dívčího tábora vydala přepadnout klučicí tábor. Kluci měli zrovna oheň, což bylo vlastně štěstí v neštěstí. Na jednu stranu byli všichni vzhůru, ale na druhou stranu byl v táboře hluk. Po dlouhém vyčkávání se děvčatům podařilo ukrást klukům vlajku a uháněli s ní zpět do tábora. Tam je však čekalo nemilé překvapení, protože stejně jako ony, tak byli na přepadu také kluci. Lída měla stan úplně naboku náměstíčka, takže bylo nejjednodušší jí něco ukrást. Na kraji postele měla ve stanu deku, kterou jí kluci vzali, což jí údajně pěkně našťvalo.

Na závěr vyprávění padly dvě mrazivější historky dokládající události tehdejší doby. Nejprve vykládala Lili. Příběh se stal v době, kdy už byl vybudovaný tábor na Stálkově u Slavonic. Místo se nachází kousek od Rakouských hranic, a proto se někdy stávalo, že se v místních lesích skrývali utečenci prchající pryč ze země nebo přes tábor naopak chodili pohraničníci. Známa je například historka, jak během noci zmizely z kuchyně veškeré nože! Tento příběh se však odehrál v jiném roce. Jelikož byl tábor blízko Stálkova, kam se chodilo i do obchodu, tak o tábornících místní věděli. Podávali jim tedy informace, které se dozvěděli například z rádia. Takže počasí, případně další novinky. Jednou se k tábornicím tedy doneslo, že se v okolí potuluje vězeň, který může být i nebezpečný a údajně má na svědomí také nějaká

znásilnění. Naštěstí se na táboře nic takového nestalo. Vězeň se do tábora přišel pouze najíst, a tak jim během noci zmizelo ze zásobáku jídlo, které v něm bylo uložené. I tam měla děvčata a hlavně Lili, jako vedoucí tábora, obrovský strach. Osobně si vůbec nedokáží představit, že se ocitnu ve stejné situaci, jako Lili.*

Gustav celé setkání ukončil zajímavou historkou o zmijích. Oblast České Kanady je domovem pro mnoho živočichů a tehdy se tam hojně vyskytovaly také zmije. V té době byla možnost nosit zmije do serologického ústavu, protože se vytvářely protijedy, pro případ uštknutí. Gustav měl na táboře jednoho chlapce - Šošinu, který zmije lovil, ukládal si je do krabice, a pak je vezl vlakem do Prahy do ústavu. Ostatní hoši o zmijích věděli. Když přišly jednou do tábora na návštěvu děvčata z druhého tábora, tak se Gustav, spolu s přáteli chtěl pochlubit, že mají ulovené zmije. To se však odehrávalo, když byl Šošina pryč. Během „prohlídky“ se však vrátil a zjistil, co Gustav a spol. vyvádějí. Naštval se a samou zlostí po chlapcích začal zmije házet. Kluci byli tak vyděšení, že se začali ohánět a zmije zašlapávat.

Z celého setkání jsem nabyla dojem, že během svého skautování toho tito lidé prožili tolik, že už si všechno ani nepamatují. Veškeré zážitky a zkušenosti se jim však vryly velmi hluboko do duší. Myslím si, že tuto skautskou energii ze vzpomínek dobře vnímají a žijí z ní do dnes. Myšlenka, že je skauting životním posláním, ve mně ten večer ještě více zarezonovala.

2.5 Zážitková pedagogika

„Prožitkové situace disponují velkým potenciálem osobnostního rozvoje a mohou se stát prostředkem záměrného edukativního působení.“ (Jirásek, 2019, s. 236)

Zážitková pedagogika se zaměřuje na osobnostní a týmový rozvoj, zprostředkovaný prožitkovými situacemi. Snaží se odlišovat praxi od teorie. Obor stojící mezi informální a neformální edukací, nabízející programy plné dobrodružství či určité míry rizika. Nedílnou součástí zážitků je nepochybně také zásah do komfortní zóny, ze které musí účastníci mnohdy vystoupit. Vstupují tím však do zóny učení.

Díky svým programům, které se převážně odehrávají v přírodě tak navazuje na ideové počátky, které sahají až do antického Řecka. Velký rozvoj učení se prožitkem zaznamenáváme v průběhu 19. a 20. století, kdy vzniká řada hnutí podporujících výchovu v přírodě a pohyb s kulturními a herními programy. Příkladem hnutí jsou nejrůznější turistické oddíly, woodcraft nebo právě skauting.

Důležitým prvkem v zážitkové pedagogice je také vzájemné působení lidí, kteří jsou součástí procesu. (Jirásek, 2019)

„Základem zážitkové pedagogiky je vlastní aktivita, prostřednictvím které vychovávaný člověk získává zážitky. Čím víc vlastní energie musí člověk vynaložit, tím je zážitek intenzivnější, zapamatovatelnější a využitelnější pro výuku. (...) Pokud od nás aktivita vyžaduje vysoký vklad fyzické nebo psychické energie, je sice méně lákavá na první pohled, ale o to větší má potenciál.“ (Pelánek, 1980, s. 21)

Můžeme říci, že existují dvě skupiny druhů zážitku. „Rekreační zážitek“ a zážitek „pedagogický“. Rozdíl mezi nimi je v reflexi. Učení totiž nastává ve chvíli zkoumání a zpracovávání zkušenosti vyvolané zážitkem.

Zážitková pedagogika samozřejmě nemůže obsáhnout všechna témata, která se během života potřebujeme naučit. Není tedy využitelná pro naučení matematických rovnic a podobně. Jejími tématy jsou však převážně sociální učení, schopnosti jednání s lidmi, vztahy, životní postoje a další. (Pelánek, 1980)

Jedním z důležitých prostředků zážitkové pedagogiky je hra. Skrze hry můžeme účastníky stavět do nejrůznějších situací, lze v nich simulovat problémy a nutí se rozhodovat mezi různými druhy jednání. Obvykle však účastníci přeci jenom cítí rozdíl mezi hrou a skutečnou

realitou, proto mají hry jisté rezervy. (Kaplánek, 2017) Není však výjimkou, že se v zážitkové pedagogice objevují i velmi realisticky připravené hry, se kterými se účastníci mohou téměř zcela ztotožnit.

Praktická část

V praktické části mé práce chci navrhnout programy, které by skautkám a skautům mohly opět o něco více přiblížit historii skautingu a jeho myšlenkové základy. Budu zde navazovat na historii skautingu i příběhy pamětníků z blízkého okolí mého oddílu.

3.1 Program o historii skautingu pro účastníky vůdcovského nebo čekatelského kurzu

Program bude rozdělen na 3 části:

1. Prožitková část historické události + reflexe.
2. Vyhledání (nejlépe skautského) pamětníka z okolí bydliště/působení oddílu. Pamětníka oslovit pomocí dopisu a zjistit od něj vzpomínky na skautování/táboření
3. Vlastní pojetí zpracování informací.

V programu frekventanti v rámci letního/zimního běhu kurzu prožijí upravený příběh pamětníka formou hry, aby dokázali pochopit souvislosti doby.

Vzpomínka (viz příběh Lili se znakem *)

Hra je hrána ve večerních hodinách, kdy se začíná stmívat, aby byla vytvořena správná herní atmosféra. Hráči jsou rozděleni do skupinek cca po 5 – 7 hráčích. Každá skupina má přiděleného vedoucího, aby byl zajištěn hladký průběh programu. Každá skupina dostane na začátku průvodní dopis, který si přečte. V dopise stojí, že se aktuálně nacházejí na táboře v roce 1970. Tábor leží v pohraničí, a proto se v jeho okolí mohou pohybovat pohraničníci, utečenci či dokonce vězni. Všichni, kdo jsou na tomto území u sebe musejí nosit povolení o možnosti pohybu. V tomto období se již také opět utahuje skautům smyčka a činnost je zakazována. Pro získání více informací se musejí co nejdříve dostat na smlouvané místo s jedním místním z blízké vesnice.

Na místě je vedoucí převlečený za vesničana, který jim sdělí, že v rádiu zaslechl zprávu o momentálním pohybu utečenců a vězňů v okolí. Jeden z vězňů může být i nebezpečný. O pohybu utečenců se dozvěděli také pohraničníci, a proto začali oblast více kontrolovat. Aby mohly tedy skupinky (táborníci) zůstat na tábořišti, musejí si sehnat povolení o možnosti pohybu v pohraničí. Povolení získají na dalším smlouvaném místě.

Jakmile dojdou účastníci na další smlouvané místo, které už má každá skupinka jinde, aby se navzájem nerušily, přečtou si pokyny pro získání povolení. To získají za společný úkol. Poté musejí skrýt svoji skautskou identitu, jelikož se skauting momentálně zakázal, a proto se musejí vrátit zpět do tábora, vzít si kroje a společně je někde ukrýt. V tuto chvíli se však musejí rozdělit, aby někdo hlídal tábor před případnými utečenci. Hráči hlídají zásobák, aby jim utečenci nemohli ukrást jídlo. Jídlo představují papírky na zemi kolem zásobáku s obrázky potravin. Hlídat musejí také náměstíčko, kde jim spí mladší členové tábora, aby nedošlo k odcizení věcí, jako oblečení...To opět představují papírky s obrázky věcí rozházené po náměstíčku. Hráči brání dotykem. Pokud se utečence dotknou, musí opustit tábor. Konec hry je

signalizován píšťalkou. Po zapískání se týmy opět odeberou samostatně na nějaké místo, kde proběhne reflexe hry.

Reflexe proběhne formou otázek. Nejprve si však dáme krátký čas uklidnění a vstřebání zážitků. Účastníci dostanou za úkol vyjádřit svůj zážitek ze hry jedním slovem, které vysloví nahlas. Poté přejdeme na část s otázkami. Otázky budou na papírech vyvěšené různě v prostoru. Kolem budou rozsvícené svíčky. Účastníci hry si otázky mohou samostatně projít a samostatně si na ně v klidu odpovědět. Kdo chce, může si dělat poznámky na papír. Následně si všichni sedneme do kruhu a projdeme otázky společně. Kdo bude chtít, vyjádří se.

Otázky k reflexi:

- Jak jste se během hry cítili? Dokázali jste se vžít do tehdejší doby?
- Co se Vám honilo hlavou?
- Měli jste někdy během hry z něčeho obavy? Co přesně to bylo, a proč si myslíte, že jste měli strach právě z tohoto? Čeho se mohli skauti v tomto období obávat? Jak byste skautům poradili, že by mohli v té době se svým strachem bojovat?
- Co Vám přišlo ve hře důležité a proč?
- Co si myslíte, že bylo smyslem tohoto programu?
- Naučil Vás program něco? Co to bylo?

Na závěr programu je frekventantům sděleno následující:

Hru, kterou jste hráli byla inspirována příběhem jedné pamětnice z dívčího oddílu. Protože existuje celá řada různých příběhů od našich skautských předchůdců, tak budete mít za úkol nějakého takového pamětníka kontaktovat a zjistit od něj zážitky z jeho skautského dětství. Ideální varianta je sehnat pamětníka ze svého oddílu či místa bydliště. V případě, že to nepůjde, můžete hledat kdekoliv. Pamětníka kontaktujte prostřednictvím dopisu a zjistíte od něj co potřebujete. Je na Vás, jestli se s ním skutečně sejdete nebo si budete jen dopisovat.

Své poznatky jakýmkoli způsobem zpracujte tak, abyste je mohly představit ostatním. Př.: obraz, komiks, vyprávění, rozhovor, prezentace....

Cíl programu a jeho prostředky

Každá ze tří částí programu má účastníkovi přinést nové poznatky. V první fázi má program účastníkům zprostředkovat vlastní zkušenost s konkrétním historickým obdobím (70. léta 20. století), aby mohli lépe chápat souvislosti doby. Mají být uvedeni do těžkosti doby a zkusit si, jaké to je skautovat, a při tom provádět státem potlačovanou činnost. Aby k tomu došlo, byly k tomu ve hře zvoleny různé nástroje. Hra se hraje večer/v noci, aby byla nastolena správná dramatická atmosféra. Tma může v některých hráčích vzbuzovat úzkost, což může také dopomoci k přiblížení konkrétní situace v příběhu. Informace o dění v okolí tábora se účastníci dozvídají od člověka z vesnice, který se je předtím dozvěděl z rádia, což hráčům řekne. Tato část simuluje, dřívější způsob předávání informací. Hráči dále musejí získat povolení o pobytu v pohraničí, které dokládá složitosti doby. Také to, že nebylo samozřejmé se volně pohybovat po republice, či dokonce v zahraničí. Schování skautského kroje má ukázat závažnost situace a obecně celého období, ve kterém není snadné stát na straně pravdy. V poslední části hry se dostávají do přímé konfrontace s utečenci a musejí bránit svůj vlastní tábor i mladší členy v něm před možným nebezpečím.

Druhá a třetí fáze programu spolu úzce souvisejí. Účastníci v nich mají možnost se aktivně podílet na uchování cenných zkušeností a příběhů našich starších bratrů a sester. Účastník se pamětníka může zeptat na vlastní otázky, které ho k období či konkrétní problematice napadají, a tak si rozšiřují své obzory a získávají další zkušenost a informace o minulém režimu či podobě tehdejšího skautování. Věřím tomu, že budou účastníci vycházet z vlastní zkušenosti, a proto budou v hlavě srovnávat aktuální podobu skautingu s minulou

podobou. V rozhovorech můžou narazit například na proměnu některých dřívějších tradic, nebo naopak zjistí, které zvyklosti se dodržují dodnes. Vlastním zpracováním informací se pak více a více ztotožňují s příběhem i obdobím.

Závěrečná prezentace vlastního výtvaru dovrší a pěkně uzavře celý program. Jednotlivé příběhy i jejich zpracování mohou být inspirací pro ostatní a mohou také rozpoutat diskuzi. Je možné, že se otevře řada dalších témat z dob minulých, kterých se úvodní hra nedotkla a účastníci tak opět postoupí dále ve zkoumání doby.

Co program rozvíjí

Jelikož jde o program, který se odehrává v delším časovém rozmezí, tak se dá říci, že rozvíjí celou řadu schopností, dovedností i vlastností účastníka. Vědomostně si účastníci osvojují informace o době druhé poloviny 20. století. Zjišťují, jaká atmosféra panovala v tehdejší společnosti a jaké bylo být v té době skautem. Program cílí také na emoce účastníků. V části, kdy účastníci ukrývají kroj je snaha o zvnitřňování skautství. Při obraně tábora by hráči měli prožívat odvahu a pítí nevzdávat se bez boje. Svou roli zde hraje také obrana mladších členů tábora.

Ve fázi rozhovoru s pamětníkem se rozvíjí úcta ke starším lidem a snaha o připomínání si historických momentů, které jsou velmi důležité pro naše současné i budoucí životy. Je možné že se někdo z pamětníků může stát vzorem pro účastníka v jeho skautském životě.

Rizika programu

Jelikož je program rozčleněn do tří fází, tak mám největší obavu, že by pro něj nemuselo být na kurzu místo. Aby celý program proběhl úspěšně, je zapotřebí pečlivá příprava a snaha kontrola během celého průběhu hry. Při hledání pamětníka by měl mít lektor záložní varianty v případě, že účastník nikoho nesežene. Například by mohli účastníci připravovat svoje rozhovory ve dvojicích či trojicích. Lektor by taky mohl mít nasmlouvané pamětníky, na které by účastníky v případě potřeby odkazoval.

[Koncept přednášky o historii skautingu pro čekatele i vůdce](#)

Další den by v návaznosti na hru následovala přednáška o historii skautingu formou procházky po časové ose. Dle toho, zda se jedná o čekatelské či vůdcovské frekventanty lze procházku naplnit o další podrobnosti nebo naopak ubrat podrobnosti. Společně se budeme posouvat po časové ose od počátku skautingu, až po jeho současnost. Procházka je po tábořišti, lese, na louce...zkrátka v blízkém okolí. Jednotlivé události budou v místě znázorněné konkrétními předměty, plakátky s informacemi nebo za námi přijde přímo postava, která se váže k události. Celou procházku provází vedoucí, který vše přibližuje svým výkladem.

Události:

1. 1907 - 1908 – první skautský tábor (Robert B.P. – osobně přijde a vypráví), sepsána příručka Scouting for boys
2. 1911 – 1912 Svojsík v Anglii (A.B. Svojsík – osobně přijde a vypráví), skauting v Československu
3. 1915 – založení dívčího skautingu v Československu (Vlasta Koseová – osobně přijde a vypráví)
4. 1968 – 1970 – Pražské jaro (obrázek sovětského tanku na mapě Československa + text)
5. 1989 – 1990 znovuoobnovení skautingu (trikolora + fotka V. Havla + text)
6. Skauting v současnost – oslava 100 let skautingu v ČR v roce 2012, pomoc při covidové krizi, válce na Ukrajině

Podrobný popis každého zastavení

- 1. 1907 - 1908** Text B.P.: „Ahoj, mé jméno je Robert Baden - Powell a jsem vojenským důstojníkem. Bojoval jsem v bitvách v Jižní Africe. Po návratu do Anglie se mé příručky o stopování a životu v divočině staly, staly velmi populární. Nadchly mnoho mladých chlapců i dívek.
*Po zkušenostech s mise v Africe se mi také zdálo, že anglické mládeži chybí vědomosti o přírodě, zápal pro vlastenectví, a také netráví svůj volný čas moc kvalitně. Mnoho z nich i kouří. Proto jsem se v roce 1907 rozhodl uspořádat tábor pro téměř dvě desítky chlapců a učít je dovednosti skautů, tedy zvěďů. Tábor proběhl na ostrově Brownsea na Jihu Velké Británie. Zde se zrodila myšlenka pro založení skautu. Od skautingu jsem očekával především nápravu mládeže. Tato mládež by měla být pro stát hlavně oporou a mladí lidé by tak dostali šanci budovat lepší svět bez válek! Aby byl skauting dostupný pro všechny mladé v zemi, napsal jsem v roce 1908 příručku Scouting for boys, tedy Skauting pro chlapce.“
*Při vzniku skautingu jsem se nechal inspirovat americkým spisovatelem, malířem a přírodovědcem Ernestem Thompsonem Setonem, kterého zase inspiroval život indiánů.“**
- 2. 1911 - 1912:** Text A. B. Svojsík: „Zdravím Vás! Jsem velmi rád, že se s Vámi mohu setkat. Jelikož jsem tělem i duší pedagog, velmi mi záleží na kvalitní a moderní výchově naší mládeže. Potřebují nějaké hnutí, které by je přivádělo ke kvalitnímu trávení volného času. V Británii mají skauting, což se mi jeví jako skvělá myšlenka.
Proto jsem se rozhodl napsat knihu Základy Junáctví, ve které jsem popsal, jak by v ideálním případě měla tato moderní pedagogika vypadat. Na pomoc jsem si k sobě přizval řadu špičkových pedagogů a dalších odborníků, z této oblasti.
- 3. 1915:** Text V. Koseová: „Dobrý den, nemyslete si, že by se dívky ve skautingu nechtěly dorovnat chlapcům, a také zažívat podobná dobrodružství! Inspirovat jsme se nechali opět v Anglii, kde se tato myšlenka, zpřístupnit skauting také pro dívky zrodila již v roce 1910. Zasloužil se o to sám Baden - Powell se svojí sestrou Agnes Baden - Powell.
Na vzniku dívčího skautingu u nás, v Čechách jsem spolupracovala společně s Annou Berkovcovou, Popelkou Biliánovou a samozřejmě A. B. Svojsíkem. Zásadní myšlenkou pro dívčí skauting bylo zrovnoprávnit dívky, prohlubovat znalosti a dovednosti a povznášet vzdělání.“
- 4. 1968 – 1970:** Pražské jaro - V tomto období dochází v Československu k politickému uvolnění, díky kterému by se komunismus měl odklonit od předchozího nelidského zacházení, pošlapávání práva a omezování lidské svobody. Mělo jít o takzvaný „Socialismus s lidskou tváří“. Společnost se začala obracet k demokracii, což se projevovalo například obnovením různých komunisty zakázaných činností. Junák obnovil svoji činnost koncem března. Čelil však zásadní otázce, a to zda se u nás vůbec dá uskutečňovat skauting, když je v čele země stále KSČ, jejíž ideologie je v rozporu s principy světového skautingu?
Když přišla v srpnu okupace sovětskými vojsky, bylo jasné, že bude Junák opět potlačen. I přesto se však v období těchto dvou let stačilo zasít myšlenku skautingu do tisíce mladých lidí, kteří následně některé z principů uplatňovali alespoň v rámci jiných, povolených organizací.
- 5. 1989/1990 + 90. léta:** Když došlo k rozpadu SSSR, tak státy získaly nový směr. Československo se vydalo cestou k otevřené demokratické společnosti. Junák na situaci zareagoval velmi rychle a již 4. prosince 1989 byl znovuobnoven. Jeho základní směr určovalo „Sedmibodové prohlášení“. První bod tohoto prohlášení zněl: „Stavíme se za

ustavení skautské organizace, ve které nebudou limity organizační ani ideové bránit v účasti na světovém skautském hnutí“

V otázce 3 principů panovala neshoda zejména v prvním principu, tedy povinnosti k Bohu, což se dosti Českým skautům přičilo, vzhledem k jejich postoji k církvi. Kompromisem pro naši organizaci i WOSM byly tedy Pravda a Láska, které jsou ve slibu dodnes. Některé další neshody uvnitř organizace vedly také například ke štěpení a vzniku dalších skautských organizací, jako například Skauting ABS.

V roce 1996 byl Junák – svaz skautů a skautek České republiky přijat do světových ústředí WOSM a WAGGGS.

6. **Skauting v současnosti:** *V roce 2005 byla přijata Charta skautingu, která podnítila inovaci skautského výchovného programu pro modernizaci celé organizace. Od roku 2006, kdy byla nejnižší členská základna, členů stále přibývalo. V dnešní době má Junák přes 75 000 členů. V roce 2012 panovaly v Česku velké oslavy 100 let skautingu u nás. V posledních pár letech se organizace vypořádávala také s krizí během pandemie Covid-19, kdy se snažila napomáhat pro udržení skautské činnosti i z domova. Další zkouškou je válka na Ukrajině, a tedy přijetí řady nových, cizojazyčně mluvících skautů. V obou uvedených krizích se skauti snaží pomáhat na více frontách. Další vývoj organizace je i ve tvých rukou!*

V závorkách za událostí je zaznamenáno, co se účastníci dozví a co se na ní děje.

Závěrem procházky je krátká hra, kde mají účastníci šanci upevnit a uplatnit své získané znalosti. Účastníci jsou rozděleny do týmů po cca 3 – 4 lidech. Na louce jsou ve třech kruzích rozmístěny historické milníky. V jednom kruhu je název události, ve druhém letopočet a ve třetím krátký popis události. Účastníci mají za úkol sesbírat všech třináct lístečků z každého z kruhů a poskládat k sobě. Po skončení aktivity bude vyvěšeno správné řešení pro kontrolu. Kontrolní papír bude poskytnut každému účastníkovi, aby si ho mohl nechat.

Časová dotace přednášky je 1,5 hodiny. Procházka trvá kolem hodiny, závěrečná hra pak 20 – 30 minut.

Cíl programu a jeho prostředky

Seznámení s důležitými historickými událostmi skautské i Československé historie. Provázání informací z Československé historie se skautskou organizací a dopady na ni. Upevnění získaných informací pomocí závěrečné hry, kdy účastníci informace třídí dle předchozího programu. Prostředkem pro získání informací jsou zastavení během procházky. Důraz je kladen na různorodost, aby účastníci neztráceli pozornost. Různé druhy předávání informací na stanovištích jsou zvoleny také pro to, že každému vyhovuje jiný druh jejich získávání. Snaha je tedy pokrýt co největší škálu předávání informací, aby měl každý účastník možnost, alespoň na jednom ze zastavení, získat informace pro něj přijatelným způsobem. Tento záměr je také motivační. Pokud by to bylo technicky proveditelné, mohlo by být na jednom ze zastavení i video, což by opět o něco více zatraktivnilo program. Závěrečnou hrou vedoucí zjistí, jak přínosná byla přednáška a zároveň má možnost chybějící či milné informace doplnit a upřesnit.

Co program rozvíjí

Programem účastníci získají obecný a chronologický přehled historických událostí. Program napomáhá propojit Československé dějiny se skautskou historií. Účastníci by po programu měli být schopni říci, proč byl v konkrétních obdobích skauting zrušen. Rozvíjí se tedy přemýšlení v souvislostech doby a nejde tu jen o učení faktů nazpaměť. Závěrečná hra rozvíjí logické uvažování, schopnost odvozovat informace a přemýšlet v souvislostech, ale i samotnou paměť.

Rizika programu

Jelikož je program dost interaktivní, tak je možné, že některé „efekty“ nebo spíše dobové ukázky účastníky zaujmou více, než samotná fakta, která jsou důležitá. Proto mi přijde důležité, aby byla snaha na každém ze stanovišť vypíchnout a zdůraznit 1 – 2 nejzásadnější informace. V případě, že jde o čtený text, tak nejspíš nezjistím, zda si všichni opravdu přečetli, a proto by bylo lepší jej nahlas všech přečíst. Po přednášce účastníci dostanou shrnující důležité informace, které chceme, aby si zapamatovali a odnesli z programu (kontrolní papír po hře)

[Duchovní program vztahující se k myšlenkovým základům Junáka](#)

Každý účastník dostane malý sešit, formátu A6 o 3 dvojlistech. Na titulní straně je nadepsáno mé skautské Já. Účastníci mají instrukce, že můžou vždy otočit na další stranu až ve chvíli, kdy vyplní aktuální stranu. Na titulní stranu se podepíší, případně si ji vyzdobí. Na každé ze stran se účastníci zamýšlí nad svojí skautskou osobností ve vztahu ke skautskému slibu, zákonům a principům. Lze také uvést slib a zákony na titulní stranu, aby si je mohli účastníci přečíst. Když deníček otevřou, tak je na první straně nahoře nadpis: Mé skautské JÁ od doby, kdy jsem začal/a chodit do skautu, do nástupu na můj první skautský vzdělávací kurz. Na druhém dvojlistu je JÁ od doby nástupu na první skautský vzdělávací kurz po současnost. Na posledním pak JÁ od současnosti do budoucnosti. V případě, že se jedná o čekatele a neúčastnili se žádného jiného vzdělávacího kurzu, jako je například rádcovský kurz, tak by pro ně byla období upravena. První by bylo od nástupu do skautu po splnění skautského slibu, druhé od splnění slibu po účasti na tomto kurzu a třetí část by zůstala stejná. Duchovní program je přibližně na 45 minut.

Cíl programu a jeho prostředky

Cílem je, aby účastníci na každém z listů zachytili, jak vnímali svůj skautský život v jednotlivých obdobích a jak by jej v budoucnu chtěli posunout. Můžou psát v podstatě cokoli jim k tomu váže za myšlenky či vzpomínky. Mohou také kreslit. Sešitek slouží pouze pro ně a nikdo do něj nebude nahlížet, proto se mohou zcela otevřít. Přemýšlení nad svým vlastním životem může být pro některé příjemné a vymyslí spoustu věcí, které do sešítu napíší. Někdo se však může ve svých myšlenkách ztrácet a neví, co by měl psát. Proto na každé stránce budou podpurné otázky, které účastníky mohou navést v případě, že budou mít pocit, že jsou ztraceni.

Otázky v části minulosti: Kdy sis začal uvědomovat, co pro tebe znamená být skautem? Snažil ses plnit, co si slíbil i v osobním životě? Ve škole? V rodině? S jinými přáteli, nežli skauty? Z jakého důvodu si chodil do skautu? Co tě ve skautu bavilo a motivovalo v něm zůstat? Dokážeš si vybavit nějaký moment z tohoto období, kdy jsi se nechoval dle skautských zásad? Co tě k tomu vedlo? Dokázal sis to v daný moment uvědomit?

Otázky v části Já od doby prvního skautského kurzu/splnění slibu po současnost:

Rozvinul si nějak svoji skautskou osobnost, od doby před skautským slibem či kurzem? Jakým směrem to bylo? Začal si přemýšlet nebo se chovat jinak? Proč si se rozhodl jít na skautský vzdělávací kurz? Co pro tebe znamená skautský slib, zákony a principy? Dokážeš je dnes promítat do svého osobního života? Dokážeš si vybavit nějaký moment z tohoto období, kdy jsi se nechoval dle skautských zásad? Co tě k tomu vedlo? Dokázal sis to v daný moment uvědomit?

Otázky pro budoucí Já: Kam se chceš ve skautingu dále ubírat a posouvat? Jak plánuješ uplatnit své získané zkušenosti a vědomosti? Čeho bys rád dosáhl ve svém skautském životě v dalším roce, za dva roky, za pět let? Jak bys chtěl, aby se skauting promítal do tvého života, pokud bys už nebyl aktivní ve skautské činnosti?

Otázky jsou pouze orientační a není cílem, aby na ně účastníci odpověděli. Jsou to pouze vodítka, jakým směrem by se mohlo přemýšlení nad tématem ubírat.

Co program rozvíjí

Díky programu by si účastníci měli uvědomit, co pro ně znamená být skautem a řídit se podle skautských zásad. Pro lepší zvnitřnění myšlenek mají účastníci za úkol je také ztvárnit, což je vždy lepší. Mohou se tak na deníček zpětně podívat a mají v něm více konkrétně pojmenované jejich pocity, dojmy, zkušenosti. Program by měl tedy rozvíjet schopnost sebereflexe. Účastníci při něm mohou konkrétně pojmenovat abstraktní vyjádření skautských hodnot na svých vlastních příkladech, což je rozvíjí ve zjišťování, co vše se skrývá za slibem/zákony a principy. V programu se ovšem předpokládá, že si účastníci umějí vyložit, význam slibu, zákonů a principů a nyní je pouze vztáhnou na svoji osobu, čímž může dojít k lepšímu sebepoznání. Poslední část programu cílí na mě a budoucnost. Zde jde o rozvoj budování vlastní identity ve skautském i osobním životě. Část ukazuje, že je důležité přemýšlet nad svým směřováním do budoucna, případně budoucími cíli.

Rizika programu

Čas může být rizikem pro tento program. Myslím si, že každému může trvat různě dlouho se zamýšlet nad těmito otázkami, a proto by mi přišlo vhodné stanovit raději delší čas (45 minut – hodina). Pokud by měl někdo hotové dříve, může se věnovat něčemu jinému, ale nerada bych obrala o možnost zamýšlet se nad tímto tématem ty, kteří potřebují více času. Program pro někoho může být psychicky náročnější, a proto by bylo vhodné nabídnout vedoucího, se kterým by si mohli v případě potřeby popovídat. Toto opatření mi přijde vhodnější hlavně pro čekatele, ale nevylučuji, že by se nemohlo uplatnit také u vůdců.

Použité zdroje

Knižní

BŘICHÁČEK, Václav. *Skautskou stezkou: základní příručka pro skauty a skautky*. Ilustroval Irena TREFILOVÁ. Praha: Junák - svaz skautů a skautek České republiky, 1998. ISBN 80-86109-07-0.

JIRÁSEK, Ivo. *Zážitková pedagogika: teorie holistické výchovy (v přírodě a volném čase)*. Praha: Portál, 2019. Gymnasion. ISBN 978-80-262-1485-4.

KAPLÁNEK, Michal. *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1250-8.

PELÁNEK, Radek. *Příručka instruktora zážitkových akcí*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-353-6.

SVOJSÍK, Antonín Benjamin. *Základy junáctví*. 3., nezm. vyd. podle 1. vyd. v r. 1912. Praha: Merkur, 1991. ISBN 80-7032-001-X.

ZAPLETAL, Miloš. *Skauting*. Ilustroval Pierre JOUBERT, ilustroval M. TOMÁŠEK, ilustroval Libor

Historie oddílu byla přepsána z dokumentu od našeho oddílu, který vznikl při příležitosti 85. výročí našeho oddílu. Podíleli se na něm bývalé vedoucí z mého oddílu, tedy: Alka – Alice Bílková, Duli – Hedvika Šebková, Pajda – Jana Havelková, Kloky

Elektronické

NOVÁK, Lukáš. *Skauting: Základní fakta o světovém skautingu* [online]. 2003 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <http://www.skaut.org/skauting.svet.php>

Skaut: Historie [online]. Praha: © 2022 – Junák – český skaut, c2022 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauting/historie/>

Skaut: Historie [online]. Praha: © 2022 – Junák – český skaut, c2022 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauting/historie/>

Kapitoly Skauting na našem území, Činnosti ve skautu (první část) a Zážitková pedagogika jsou kompletně převzaty z mé bakalářské práce: https://is.muni.cz/th/vf5re/Bakalarska-prace-Mlcochova_Final_2_.pdf

<https://www.skautikomarov.cz/> [online]. [cit. 2023-11-12]. Dostupné z: <https://www.skautikomarov.cz/zajimavosti-historie-divciho-skautingu/>

JUNÁK – ČESKÝ SKAUT, Z. S. *Skaut.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-11-12]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauting/fakta-a-cisla/>

https://www.skaut.cz/skauting/historie/#about_history--8

ZAJÍC - EDY, Jiří. Skauting: Dokázali jsme změnit dokonce i skautský slib.

In: *Casopis.skauting.cz* [online]. [cit. 2023-11-12]. Dostupné z: <https://casopis.skauting.cz/dokazali-j sme-zmenit-dokonce-i-skautsky-slib-267>